

Krisesentersekretariatet
Storgata 11
0155 Oslo

Justis- og politidepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Oslo 15.11.2006

Høringssvar i forbindelse med forslag til tiltak for oppfølging av vitner i straffesaker.

Vi takker for tillitten i å bli hørt i forbindelse med forslag til tiltak for vitner.

Arbeidsgruppens hovedsynspunkt er at det er behov for bedre ivaretagelse av vitner i alle ledd i straffesaksprosessen. Konkrete tiltak og tilbud om ulike former for oppfølging kan bidra til at vitner står frem, og derigjennom medvirker til oppklaring av enkeltsaker og mer effektiv straffesaksbehandling. Arbeidsgruppens forslag er basert på en helhetlig tilnærming i strafferettspleien, herunder bedret informasjon til vitner og individuell oppfølging.

Gruppen har foreslått 27 tiltak i politiet, ved påtalemyndigheten og ved domstolene. Noen tiltak omhandler forsvarernes møte med vitner, samt rådgivningskontorene for kriminalitetsofre.

- Målgruppen: primært vitner som ikke selv er utsatt kriminell handling
- Arbeidsgruppens mandat: vurdere hvordan vitner bedre kan tas hånd om av aktørene i straffesakskjeden og styrke vitners tillitt til rettsapparatet

Vi ser forslagene ut fra perspektivet til personer som er vitner, men også delvis utsatte i straffesaker. Dette innebærer:

- Barn som opplever vold i hjemmet, men som ikke er fysisk slått selv
- Kvinner forsøkt rekruttert til menneskehandel med kunnskap om andre kvinner utsatt for menneskehandel

Forslag til tiltak fra arbeidsgruppen med våre kommentarer:

- Vi støtter utvalgets forslag om å utvide Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK) funksjon og forslaget om navneendring og å opprette en nasjonal støttetelefon.
- **På åstedet punkt 6.1:** Forslaget om tiltakskort er positivt. Vi vet det foreligger slike tiltakskort hos politiet som kommer i kontakt med mulige ofre for menneskehandel, hvor det blant annet minnes om at ofrene ikke skal sees som kriminelle. Når det gjelder kvinner forsøkt rekruttert til menneskehandel som vitner og barn som vitne til vold i familien foreslår vi egne tiltakskort for å gi informasjon.
- **Under etterforskning punkt 6.2:** Vi er positive til arbeidsgruppens forslag under dette punktet. Det er viktig med god informasjon og tett oppfølging av enkelte grupper. Videre er vi positive til forslaget om økt bruk av fjernmøteteknologi, spesielt med tanke på barn som vitne til vold i familien og kvinner forsøkt rekruttert til menneskehandel.
- **Påtalestadiet punkt 6.3:** Vi er positive til arbeidsgruppens forslag, spesielt forslaget om fjernmøteteknologi ved avviklingen av rettsmøter for å dempe vitnenes frykt for å forklare seg i nærvær av den tiltalte. Dette er spesielt viktig med tanke på kvinner som er i prostitusjon og som vitner i saker som omhandler menneskehandel. Med tanke på barn som vitner til vold, se neste punkt.
- **Domstolsbehandlingen punkt 6.4:** Bruk av teknologien til lage videoopptak av barns vitneavhør vil også være et viktig tiltak. Dette fordi det er spesielt belastende for barn å gjentatte ganger svare på spørsmål om personer de har en nær relasjon til.
- **Forsvarere punkt 6.5:** Arbeidsgruppens forslag om at det er forsvarerens oppgave å gi utførlig og tilstrekkelig informasjon om vitnerollen ser vi som viktig. Vi etterlyser allikevel en presisering av ”utførlig og tilstrekkelig informasjon”, spesielt med tanke på barn som vitner og kvinner utsatt for menneskehandel. Vi foreslår at det presiseres at forsvareren skal, når det gjelder barn som vitne, skaffe til veie en barnefagkyndig til å muntlig informere barn inntil 18 år. For kvinner utsatt for menneskehandel skal

forsvareren skaffe til veie en offentlig godkjent tolk med en nasjonalitet som kvinnen samtykker til. Begrunnelsene for dette er at:

Barn: En kan ikke forvente at barn skal kunne ta til seg og forstå informasjon som i utgangspunktet er vanskelig å forstå for utenforstående. I tillegg vil de kunne ha spørsmål som er viktig å få svar på før de skal vitne. Det er også nevnt at forsvarere kan være kritiske og pågående under en eksaminasjon, og vi tror barn (inntil 18 år) er sårbare og må forberedes på dette spesielt godt.

Kvinner utsatt for menneskehandel: Rett til tolketjeneste finnes allerede, og det er et faktum at tolkene har absolutt taushetsplikt. Allikevel har krisesentrene enkelte erfaringer med at taushetsplikten brytes ved at informasjon går videre via tolken. Forslaget om at kvinnen bør samtykke til hvilken tolk som brukes har sammenheng med at kvinner involvert i menneskehandel er særlig skeptiske til tolk fra samme land som seg selv. Både på grunn av stigma med prostitusjon, men også frykten for at tolken kan ” snakke ute i miljøet” noe som i verste fall kan resultere i trusler mot dem eller deres familie i hjemlandet. Det er små forhold i Norge og begrepet taushetsplikt har ofte ingen betydning for disse kvinnene. Derfor er det viktig at man finner frem til en tolk som ikke er fra samme land som kvinnene og som kvinnene samtykker i å bruke.

Øvrige tiltak: Tiltakene i forhold til holdninger og arbeidet med vitneproblematikken er tiltak vi slutter oss til. Personer som tør å vitne får gjennom de ulike forslagene her god oppfølging. Det vi hadde sett var ønskelig er ulike tiltak i etterkant. Det vil si tiltak som retter seg mot vitnene etter at dom har falt.

- 1) Et viktig tiltak med tanke på vitner forsøkt rekruttert til/utsatt for menneskehandel er å gjøre en ny vurdering av deres trussel bilde etter at de har vitnet, og eventuelt tilby oppfølging og beskyttelse i samsvar med dette bildet. Vi kjenner til at Tyskland har opprettet et eget vitneprogram for utsatte/forsøkt utsatte for menneskehandel, som følge av de spesielle omstendighetene. De viser til at trygge vitner er gode vitner, og gode vitner lager en bedre sak.
- 2) Et annet tiltak i etterkant kan være å tilrettelegge for at personer som har vitnet i straffesaker kan få møte andre som har vært vitner. Oppfølging i etterkant er et viktig sluttledd i et helhetlig tilbud til kriminalitetsofre, pårørende og vitner. Et slikt oppfølgingsarbeid behøver heller ikke bety store økte ressurser eller kostnader om oppfølgingen for eksempel organiseres etter samme modell som selvhjelpsgrupper.

Det å kunne bruke erfaringene de som vitner har, vil på lang sikt kunne være en ressurs i arbeidet med å bedre tilrettelegge for å få bedre vitner og få flere til å vitne.

Med vennlig hilsen

Tove Smaadahl
Daglig leder

Maya Brenna Nielsen
Informasjonsansvarlig